

עריש"ק כ"ג ניסן

הקרבת קרבן בלי סמיכה

בדין סמיכת נשים בקרבנות

עומקא דמרשה

מכתבת לחברותא אי שנת
קובעי עיתים

פנינים

שער הציון

סמיכה חובת קרבן או חובת גברא

פר' שימיני - בענין סמיכה בקרבן

הקרבת קרבן בלי סמיכה

הרב מרדכי וייסמן

בגמ' חגיגה (ד) מבואר דטומטום פטור מעולת ראייה מסברא דאין לחייבו מספק. ובתוס' שם ד"ה אלא הקשו שיביא על תנאי שאם הוא אשה יהיה נדבה, ות' דמבטל ליה מסמיכה, [דבאופן זה אי אפשר לסמוך], ואע"ג דסמיכה לא מעכבא, מ"מ לכתחילה אין לנו לתקן קרבן כדי לבטלו מסמיכה.

ובקובץ הערות (סי' מח ס"ק יד) הקשה מזה לשיטת המרדכי דמותר ללבוש טלית בלא ציצית היכא שהוא אנוס בהטלת הציצית, [דאין איסור בלבישת הטלית בלי ציצית אלא דמחוייב במ"ע להטיל ציצית בבגד, ואם הוא אנוס הרי הוא פטור], ולפי"ד אמאי לא נימא הכי לענין סמיכה, דכיון שהוא אנוס שאינו יכול לסמוך מספק יאה מותר לו להקריב בלא סמיכה כמו שמתור ללבוש טלית בלא ציצית, וצ"ע.

ונראה לומר עפי"ד העמק ברכה (בענין חגיגה עמ' קג) בגדר מצות סמיכה, דכתב לחקור אם עיקר מצותה הוא רק על הבעלים, דמוטל עליו חיוב לסמוך על קרבנו, אבל אינה דין בעצם הקרבן, או שהוא חובת קרבן במעשה ההקרבה שלו, דאף דסמיכה אינה מעכבת, מ"מ הוא דין בעצם הקרבן שטעון הוא לכתחילה בהקרבתו מצות סמיכה, וע"ש במש"כ להוכיח כן מדברי התוס' מנחות (דף סא) שהוא גם דין בקרבן שטעון סמיכה, וע"כ בזרע אברהם (סי' כ ס"ק כח).

ולפי"ז י"ל דלכך קרבן שא"א לסמוך עליו אין להקריבו ולא אמרינן שהוא אנוס על הסמיכה כמו בציצית, דדוקא בציצית דהוי מצוה על הגברא, א"כ במקום שהוא אנוס הרי הוא פטור מהמצוה, משא"כ הכא דהוי דין בהקרבת הקרבן וזהו מצורת הקרבתו, א"כ אף דאין איסור להקריב בלי סמיכה, אבל מ"מ א"א לעשות רק חלק מדיני הקרבן באופן שיתבטלו דינים שיש בו מעיקר דיני הקרבתו, אף שהוא אנוס ע"ז, כיון שכך הוא צורת מעשיו, ולכך אם א"א לעשות הסמיכה לא יקריב כלל.

והנה בחיי אדם (כלל סח דין כד) כתב וז"ל, מצוה שיש לה ענף, שכאשר ירצה לעשות מצוה זו צריך לעשות מקודם מצוה אחרת אע"פ שבדיעבד אינו מעכב, אם יש שם אפשרות שיעשה הענף, אסור לעשות המצוה עד שיעשה מקודם הענף, אבל אם אין שום אפשרות לעשות מקודם הענף, כיון שאינו מעכב מותר לעשות המצוה.

והח"א ציין מקור לדבריו לתוס' גיטין (כח: ד"ה והא בעי סמיכה). ויעוי' שם בתוס' שכתבו לבאר הא דאיתא שם בגמ' דאי אפשר לשלוח קרבן חטאת להקריב ע"י שליח משום דהקרבתו טעון סמיכה ואין שליח סומך, ואע"ג דסמיכה לא מעכבא מ"מ כיון שיכול להביא בעצמו ולקיים מצות סמיכה, לכך לכתחילה אין לעשות ע"י שליח בלי סמיכה. וכתבו שם דבאופן שאי אפשר כלל עם סמיכה כגון ערל שמתו אחיו מחמת מילה דאינו יכול למול כלל ואינו יכול ליכנס לעזרה לסמוך, בזה יכול לשלח קרבנו אע"פ שלא יסמוך השליח ומזה למד הח"א דה"ה לשאר מצות וכאמור.

אכן לפי הנתבאר לעיל יש מקום לדון שעיקר הקפיידא הוא דוקא לענין סמיכה דהוי דין בהקרבת הקרבן, לכך לכתחילה אין להקריב בלי סמיכה, וכשמנ"ל, אבל זה מצד ביטול מצות סמיכה, וא"כ לפי"ד המרדכי בשאר מצות אכתי יש לדון אם יש איסור לעשות המצוה בלי הענף. וע"פ פני' שהקשה ע"ד התוס' שמה שמצאנו שמתור לשלוח ביכורים ע"י שליח [באופן מסויים] אף משליח אינו מקיים אז מצות קריאה ולא חשיב שמבטל מצות קריאה אף שיכול להביא בעצמו ע"ש. ולדברינו י"ל דהוי דין דוקא בסמיכה וכמש"כ ודו"ק.

סמיכה חובת קרבן או חובת גברא

הרב יואל טייב

יש לחקור בדין סמיכה בקרבן אם זהו חלק מעבודת הקרבן או דהוה מ"ע על בעל הקרבן לעשות סמיכה.

ולכאוי יש להוכיח ממש"כ תוס' זבחים עד' ע"ב ד"ה והא ועוד מקומות דהוכיח מכמה סוגיות דעדיף שלא להביא קרבן מלהביא בלא סמיכה אף דסמיכה אינה מעכבת ואם סמיכה מ"ע הגברא צ"ע דמפני שא"א לקיים מ"ע דסמיכה יבטל שאר מ"ע של הקרבן אלא ע"כ דהוא דין בקרבן וקרבן בלא סמיכה הו"ל קרבן דיעבד א"א להביא לכתחילה קרבן דיעבד ש"מ דסמיכה דין בקרבן ואפשר לדחות דאף אם סמיכה מ"ע על הגברא מ"מ החיוב חל כשמביא את הקרבן ולכך אסור לאדם להכניס עצמו לחיוב מ"ע כשא"א לו לקיימו [וזה תלוי באשלי רב רבי אם מותר להכניס עצמו לאנוס דביטול מ"ע קה"מ מנחות כ"ג ועוד]

ולכאוי יש להוכיח מר' גרשום ריש ערכין דפלוגתא אם יורש סומך ומימר פי' דמיירי בירש קרבן מאביו שלא סמך האב עליו ומבוא' דאם סמך האב על הקרבן אין הבן צריך לסמוך וצ"ע כיון דהשתא בעל הקרבן הוא היורש א"כ מה יועיל לזה מה שסמך האב ע"כ דהוה דין סמיכה בקרבן וכיון שנתקיים בחיי האב סמיכה ע"י הבעלים עלה לקרבן ואי"צ עוד אף אפשר לדחות כמש"כ בכתבי הגר"ז שם לבאר דברי ר"ג דמד"א יורש סומך אינו משום דהיורש חשיב בעלים אלא דיש כח לירוש לסמוך לקרבן דאביו מדין כרעא דאביו אף לכאוי הוא נגד פשטות הסוגיא בזבחים ו דטעמא דירוש סומך ומימר משום דיש לירוש כפרא מקופיאי בקרבן וכמש"כ שם רש"י דלכך חשיב בעל הקרבן ולכאוי גם מבואר כן בתוס' מנחות צג' א' סד"ה לפי דמה שהשווה הגמ' סמיכה ותמורה אי"ז היקש אלא דשניהם בעינן קרבנו שהבעלים דווקא סומך ומימר ואם יורש נחשב בעלים לזה דה"ה לזה מבוא' דמד"א יורש סומך משום דהוא הבעלים אלא דמצאתי להדיא כמו שפי' הגר"ז לר"ג דכ"כ התוס' רי"ד פסחים צ"ח ע"א [הביאו הברכת כהן ריש ערכין] והוכיח מזבחים דף ו' ומבא' שם בע"א מרש"י ע"ש כל דבריו [וע"ע בשערי הרמ"ד ריש תמורה דהבי"ד הגר"ז הנ"ל בע"א ושמ' נקט דיש ב' דינים בסמיכה גם חובת גברא וגם חובת קרבן כמו שיתבאר לקמן מדברי הצפנת פענח]

ולכאוי יש להוכיח ממנחות ס"א ב' תוד"ה מצאנו וכע"ז ריש ערכין תוד"ה קרבנו דה"ק תוס' ל"ל ב' קראי דבעינן סמיכה ע"י בעלים דווקא קרבנו ולא של חברו, ידו ולא יד שלוחו ות' דמקרא דקרבנו הו"א דמועיל ע"י שליחות ומבוא' דבלא קרבנו אף שליחות לא בעי וע"כ דהוה דין בקרבן וקמ"ל קרא דבעינן לדין הקרבן דיעשה ע"י ולא ע"י אחר וגם דלא יועיל שליחות ולא משמע דקמ"ל קרא דהוה דין גברא וע"ע בתוס' ריש ערכין דה"ק דנילף מהכא דלא מועיל שליחות ובשפ"א שם תי' דמצות שבגופו שאני ותוס' לכאוי כמש"כ דהוא דין בקרבן ולא שייך למצות שבגופו.

וע"ע בעמק ברכה חגיגה שהוכיח כן מתוס' ס"א ב' ד"ה מצאנו דה"ק ל"ל ב' קראי בעכו"ם בנ"י סומכים ולא עכו"ם קרבנו ולא עכו"ם ות' דהו"א דישיראל יסמוך על קרבן עכו"ם ומזה מוכח דהוה דין בקרבן והוסיף העמק ברכה עפ"ז ליישב קושיית תוס' צ"ג ב' ידו דה"ק ל"ל קרא לפטור אשה תיפוק ליה דהוי מ"ע שהז"ג דאין סמיכה בלילה ות' העמק ברכה דהו"א דתתחייב מפני חובת הקרבן.

אך עיין בתשו' צפנת פענח סי' כד' דהביא דיש ב' דינים בקרבן גם חובה דגברי וגם חובה דקרבן ועפ"ז ל"ל ב' קראי בעכו"ם ובחברו ובאישא חד לפטור קרבנו וחד על חיוב גברא לפטור ושם פי' כן גם בדברי התוס' עצמו ואני לא הצלחתי להבין האיך האפשר לפרש בתוס' כן עיין בפנים בתוס' וצ"ע.

וע"ש צפנת פענח דכתב עפ"ז למד"א יורש סומך בן שירש את אמו ג"כ סומך מדין חובת גברא ובת שירשה את אביה ג"כ תסמוך מדין חובת קרבן ועכו"ם שהפריש קרבן ונתגייר יסמוך מדין חובת גברא ועיין בקדושת יו"ט לרי"ט אלאזי סי' כ"ה שנתפסק בב' דינים אלו וע"ע מנח"ח קט"ו ו'

דבת שירשה את אביה פשוט לו דאינה בת חיובא ולא שייך כלל סמיכה בבת ובן שירש את אמו נסתפק ושם נרא' דפשוט דהוה חובת קרבן אך הספק אם יתחדש הקרבן אחר שירש וכן גר שנתגייר והסיק דחייב.

ולכאוי עוד נפק"מ בהנ"ל במת האב והניח כמה יורשים [ועיין שפ"א ריש ערכין שדן בזה וצ"ע דבריו שם] ולכאוי אם זהו דין בקרבן והם מועילים מדין כרעא דאביהם סגי בחד ואם הם בעלים בפנ"ע ומדין חובת גברא או אף מדין חובת קרבן ומתחדש חובה בשעת ירושה א"כ כלהו לסמוך כדן כל שותפים [אך יל"ע דיתכן דשותפים דסומכים כלהו סמיכה אחת ואם אחד יסמוך הו"ל חצי סמיכה וגם מדין כרעא דאבא בעינן סמיכה שלימה ויל"ע].

הרב בנימין לב

תנן קידושין דף ל"ו ע"א הסמיכות והתנפות וההגשות והקמיצות והקטרות והמליקות והקבלות והזאות נוהגים באנשים ולא בנשים וכו'

תוס' ד"ה הקבלות והזאות מקשים וז"ל וא"ת אמאי איצטריך קרא בגמ' למעוטי נשים תיפוק ליה דכולהו מ"ע שהזמן גרמא הוה שהרי אינן נוהגות אלא ביום כדכתיב "ביום צוותו להקריב קרבניהם" וי"ל איצטריך קרא למיעוטיהו ולמיפסל קרבן דנשים דאי לאו קרא לא הוה ידעינן שהעבודה פסולה בהן להכי איצטריך קרא למעוטי למימר דמחללי עבודה ועבודתן פסולה. מיהו מסמיכה קשה אמאי איצטריך קרא למעטיניהו דהא עבודה לא אתחלל בהכי כלומר בלי סמיכה נמי אין הקרבן פסול בכך ואם נעשה סמיכה בנשים לא מיפסל קרבן בכך. וי"ל דמ"מ איצטריך לקרא למעוטי דסד"א משום דכתיב וסמך ושחט איתקש סמיכה לשחיטה מה שחיטה כשרה בנשים כדתנן בזבחים ומייתי בשמעתא קמייתא בשחיטת חולין כל הפסולים ששחטו שחיטתן כשרה שהשחיטה כשרה בזרים ובנשים וכו' אף סמיכה כשרה בנשים להכי איצטריך למעוטי.

הריטב"א מתרץ על קושיית תוס' ז"ל מתני' הסמיכות והתנפות וכו' גמירין ליה בגמ' בכל חד מנייהו מיעוטא דנשים. וכ"ת תיפוק ליה דהוה להו ביום ולא בלילה וכל מ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות, ואיכא למימר דכי מטי זמן חיובה לא סגיא דלא לקיומינהו. אבל הנהו אינן בחובה לגמרי אלא שבאים להכשיר קרבנו אם ירצה שיעלה לו לרצון. והו"א באחד אנשים ואחד נשים שוין קמ"ל עכ"ל.

ביאור דבריו דהוה חלק ממצות הקרבן, מדוע? דהוה ממכשירי הקרבן והיינו אומרים לכן דנשים חייבות קמ"ל הפסוק דפטורות. הרמב"ן בסוגיא מביא דהחידוש דנשים פטורות דהוה מידה הנוהגת באנשים ולא בנשים ולכן פטורות. וז"ל אבל סמיכה ליתא פטור מצוה אלא אמת המידה היא שנוהגת באנשים ולא בנשים אשר קרבן של אנשים בסמיכה ושל נשים בלא סמיכה וכה"ג מעוט נשים וכו' עכ"ל.

ביאור דבריו חילוק בין סמיכה בנשים מבאנשים ביסוד החיוב דהוה מידה באנשים ולא בנשים ופטורות מסמיכה. ובה מיושבת קושיית תוס' דאין נפקא מינה אם הוה מ"ע שהז"ג לפטור קרבנותיהן מסמיכה ומיעוט התורה לפטור באין מידה בנשים לסמוך.

ותוס' אזלי לשיטתם בגמ' מנחות דף ס"א ע"ב ד"ה מצינו וז"ל וכי תימא אשה נמי ליבעי מיעוט שלא יסמוך אחר בשבילה שמא יש מיעוט עכ"ל.

ביאור דברי תוס' דהמיעוט הוה מיעוט נשים מסמיכה. וגמ' דידן חיפשה לפטור נשים ממצות סמיכה כלל וע"ז תוס' שאלו דהוה מ"ע שהז"ג.

המנחת חינוך במצוה קט"ו מצות מעשה העולה מביא ספק וז"ל ולכאורה יש ספק הא דירוש סומך אפשר דוקא שורש הקרבן מאותו שהיה בן סמיכה כגון מאביו או משאר יורשים. אבל אם ירש מאמו שלא היתה בת סמיכה או מסומא וכדו' א"כ הקרבן הזה לא נתחייב בסמיכה כלל. אפשר דאין הירוש סומך דלא ירש זכות שלא היה אצל מורישו. ופשוט דלהיפך כגון אשה שירשה קרבן מאביה. אע"ג דאקרבן הזה היתה מוטלת מצות סמיכה מ"מ כיון שהאשה אינה בת סמיכה אינה סומכת כן נראה פשוט עכ"ל.

ולכאורה נראה דספיקו של המנחת חינוך תליא במחלוקת תוס' והרמב"ן ודברי הריטב"א דלתוס' והרמב"ן קרבן נשים חלוק יסודו מקרבן אנשים ולכן קרבן נשים פטור מסמיכה. א"כ אם בן ירש קרבן אמו לא צריך לסמוך כיון שהוא ירש קרבן בלי דין סמיכה קרבן אמו. ובת שירשה קרבן אביה הוה קרבן אב וחייבת לסמוך.

משא"כ לשיטת הריטב"א שהסמיכה הוה חלק מקרבן לכן נשים פטורות מסמיכה. א"כ כשירש בן קרבן אמו הרי שחייב לסמוך משום שמצד דין הקרבן יש דין סמיכה רק נשים פטורות.

אבל כשהבן ירש והוה בדין סמיכה שפיר י"ל שקרבן זה חייב הבן לסמוך ובת שירשת קרבן אביה יש לדון כיון שאינה בת סמיכה אינה יכולה לסמוך. או כיון שהקרבן חייב בסמיכה תסמוך, וצ"ע.

והנה בתורת כהנים פ"ב ה"ב איתא בני' סומכין ואין בנות ישראל סומכות ר' יוסי ור"ש אומרים הנשים סומכות רשות וכו' ומבאר הראב"ד הכונה שכך ניתנה בתורה לאנשים חובה ולנשים רשות. עיי"ש יש מצות סמיכה בקרבנות שהיא לאנשים חובה וסמיכה בנשים רשות. כלומר נשים שייכות למצות סמיכה בקרבנות רק לא הוה חובה עליהם אלא רשות. בבאיורי הגר"א אור"ח יז אות ד' כתב שגם דעת הרמב"ם שנשים סומכות רשות.

וא"כ לשיטת הראב"ד והרמב"ם בשאלת המנ"ח בירש קרבן מאמו אם הדין בנשים סומכות רשות. לקרבן יש שייכות לסמיכה אלא דהוה רשות אצל אמו אבל הבן הירוש את אמו דין סמיכת הקרבן הוה חובה.

וסמך ידו, נתתי לך סמיכה שתסמוך ויכפרו עוונותיך. ד"א נתתי להם לישראל על מה שיסמכו, דכתיב סומך ה' לכל הנופלים, וכתוב סמוכים לעד לעולם. אבל אה"ע אין להם סמיכה, לפיכך נופלים סומכיהם שנאמר ונפלו סומכי מצרים.

מדרש החפץ (תו"ש)

וסמך ידו, לפי הפשט כך מנהג בני אדם כשרוצים להתחיל ולהתעסק בשום מעשה, היו מזמנים עצמם לעשותו בענין הנחת היד עליו.

החזקוני

...כי בעבור שמעשי בני אדם נגמרים במחשבה ובדבור ובמעשה, צוה ה' כי כאשר יחטא יביא קרבן, יסמוך ידיו עליו כנגד המעשה, ויתודה בפיו כנגד הדבור, וישרוף באש הקרב והכליות שהם המחשבה והתאוה...

רמב"ן (ט.א)

וסמך ידו כתיב בבקר. ובצאן ובעז כתיב את ידו. לפי שהבקר חזק ויכול לסבול הסמיכה, לסמוך עליו בכל כוחו משא"כ בצאן ובעז...

בעל הטורים ג,ב

וסמך ידו על ראש העולה, מפני שזאת הסמיכה היא כלי מה [=אמצעי מסויים] לכפר עליו... הנה יתודה בעת סמיכתו אותן העוונות. והנה למדנו זה ממה שנאמר בפר' אחרי מות "וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי והתודה עליו את כל עונות בני ישראל וגו'". ולזאת הסיבה היתה הסמיכה - להורות שהוא כאילו סילק מעליו אותן העוונות והעתיק אותן על ראש הבעל חי ההוא, כדי שיתיישב בלבו שכבר נתכפרו לו אותם החטאים...

לכ"ג פר' ויקרא

הנה הסמיכה היתה בשתי ידים וענינה היה להעיר על שהחטאים נפרדו מהם וכאילו הושמו על זה הבע"ת. והוא מבואר שהנרצה בזה לא ישלם בסמיכה לבד, אבל בתשובה. ואמנם היתה הסמיכה מעירה על התשובה.

לכ"ג פר' תצוה (כט.)

סמיכה בכל כוחו בעינן בשתי ידיו, כאילו עצמו קרב לכפר עליו.

פי' הרוקח (א.ד.)

ואמנם הסמיכה ביד תכוון הנפש אל מה שנסמך עליו, כענין ויסמוך ידיו עליו.

ספרונו בראשית מח,ה

וסמך ידו על ראש העולה, לרמוז שתעלה על מזבח העולה במקומו...

אברבנאל (בהקדמה)

וסמך ידו על ראש העולה, ...טעם הסמיכה כי הוא להאציל עליה חטאו, כמו שארמוז בענין העזאזל, וזהו "ונרצה לו" כי מדת הדין תתרצה לו בזה. וארז"ל בירושלמי (ברכות פ"א ה"א) אר"י ב"א כל מי שהוא תיכף לשחיטה סמיכה אין פסול נוגע באותו קרבן...

הריקאנטי

...וסמך ידו על ראש העולה, הוא על כח הטומאה הנעשה ממחשבה, שהוא ראש העולה על רוחו, שעל כן לא אמר על ראש הקרבן או הבקר, ואז ע"י סמיכה זו "ונרצה לו" אותו ראש הנזכר "לכפר עליו", ואז אותו ראש עצמו יהפך לו לזכות...

האלשיך

...ושם בהביאו יתפלל ויתודה כי זה סמא דכולא, על כן כתיב וסמך ידו על ראש, כי י"ד רא"ש גימטריא תפל"ה, ומיד ולא לתר ונרצה לו לכפר עליו...

חתם סופר ויקרא

דין בגברא או בקרבן

הצפנת פענח (כלאיים עמ' 23) חקר אם חיוב סמיכה על הגברא או דהוא דין בקרבן, ועי' ריטב"א קידושין לו. שכי' בטעם דנשים פטורות, משום דאינו חובה אלא להכשיר הקרבן. ועי' ט"א חגיגה טז שכי' ע"ד הריטב"א דהוא דוחק. והאחרונים האריכו בזה והביאו ראיות לכאן ולכאן, דמדצריך קרא למעט שליח משמע דהוא דין בקרבן דאי בגברא א"א ע"י שליח. וכ"מ בתוס' תמורה ב. דשייך סמיכה בקרבן עכו"ם ע"י הכהנים. וכן משמע מתוס' מנחות סא (ד"ה מצינו) לענין סמיכה בנשים דצריך פס' למעט שלא יסמוך ישראל בשבילן, ע"ש. ואי סמיכה היא דין בגברא הא כל מילי דאיהו לא מצי עביד לא מצי משוי שליח. וכך הכריע בעמק ברכה (חגיגה) דהיא חובת הקרבן.

ומאיך מהא דירש סומך אפי' על קרבן אשה (מנ"ח קטו,ו) חזינן דהוא דין בגברא. [אמנם יעוי' בחי' הגר"ז תמורה ב. דסמיכת יורש היא דין מיוחד ולא מצד שנחשב בעל הקרבן] וכן מוכח מהא דנשים סומכות רשות, דהענין מצד הגברא, דאי מצד הקרבן כיון שנשים נתמעטו אין מעלה בסמיכה. וכן הוכיח באיה"ש זבחים ו. מהא דהקרבן מכפר על חסרון סמיכה בו עצמו.

ועי' שפ"א מנחות סא: ודבר אברהם ח"א טו לענין גר שנתגייר אחר שהפריש הקרבן אם סומך, דתליא בזה.

ויש שהכריעו דאית ביה תרתי, גם מדין הקרבן וגם מדין הבעלים. כ"כ בשיעורי הגרמ"ד תמורה ב. בשם הגר"ז. ועי' משאת המלך על הרמב"ם סי' שכו שהוכיח מכ"מ שיש את ב' הדינים. [עי' בכתבי הגר"ז זבחים מ. דדין תיכף לסמיכה שחיטה הוא דין רק מצד הקרבן, ובכ"י ריש תמורה מובא דחמשה סומכין זאח"ז אינו מדין הקרבן אלא מדין הגברא].

סמיכה בשתי ידיו

במתני' במנחות צג. על הראש בב' ידים, ובתו"כ ילפי' משעיר המשתלח (טז,כא) בנין אב לכלל הסמיכות שיהיו בשתי ידיים. וכי' הרמב"ן בפר' ויקרא במ"ש וסמך ידו (א,ד) דהוא בשתי ידיו כנ"ל ונכתב ידו כדי למעט יד שלוחו, ובהעמ"ד ביאר דבא ללמד סמיכה בכל כוחו [עי' לק"י]. והאבן עזרא כ' דאין ראייה משעיר המשתלח כיון שאיננו דורך כל קרבן. ועי' כלי יקר אך עי' בתיב"ע ויסמוך... יד ימיניה על ריש עלתא. הרי דס"ל דלא כתו"כ, וכן תמה המנ"ח (קטו,ג) דהוא נגד המשנה. והמלבי"ם בפר' אחרי מות (טז,כא) כ' בדעת היב"ע דצריך להגביר הימין שיסמוך בחוזק יותר מיד שמאל. אמנם הוא דוחק כמ"ש המלבי"ם שם.

סמיכה בכל כוחו

בזבחים לג. כל הסומך ראשו ורובו מכניס, מ"ט כל כוחו בעינין. וברמב"ם פ"ג יג וצריך הסומך לסמוך בכל כוחו בשתי ידיו על ראש הבהמה. ועי' תיב"ע (א,ד) ויסמוך בתוקפא. ובדליות יחזקאל (ויקרא) העיר דבשאר המקראות לק' תרגם ויסמוך יד ימיניה, ותלה בלשון הכתוב, ומ"מ ק' דהא בכ"מ בעינין בכל כוחו. ובכוה"ק הוכיח מכמה מקראות דזו משמעות לשון סמיכה - בכל כוחו. [משא"כ הנחת היד ללא כח נקראת שימה]. וכ"כ המלבי"ם בשופטים טז,כח. ובהעמק דבר ביאר דלמדנו מדכתיב ידו בלי יחיד, דידו היינו כוחו.

עי' בעה"ט פר' ויקרא דבעז וכבש כתיב ידו ולא ידיו כמו בפר משום דפר הוא חזק ובעינין לסמוך בכל כוחו, אבל לא בעז וכבש שהם חלשים, וצ"ע דהרי דין בכל כוחו הוא בכל הקרבנות, דילפי' לה בבנין אב [בתו"כ].

הפרדס"י כ' דהוא הטעם שבעוף אין סמיכה כיון שאינו יכול לקבל סמיכת האדם בכל כוחו. עוד כ' דמשו"כ הדין בגמ' (מנחות צג:) דבסמיכה לא אמרינן אשתו כגופו, כיון שכוחה רפה משל איש.

סמיכת שותפים בקרבן

א"י במנחות (צג) דכל בעלי קרבן שייכים בסמיכה, ופסק הרמב"ם פ"ג ה"ט דכולם סומכים עליו זה אחר זה. ומקורו מהתוספתא מנחות פ"י ה"ד "ולא כולן כאחד אלא כל אחד ואחד סומך ומסתלק". ולכא"ו מוכרח הוא, למ"ש בתו"כ [והובא בתו"י יומא לו.] ובתוספתא דיד' ע"ג יד הוי חציצה בסמיכה, וא"כ לא יתכן שחמשה יסמכו בבת אחת. [ועי' בתיב"ע בפר' אחרי מות (טז,כא) ויסמוך אהרן... ית ימיניה על שמאליה. ומשמע דידו ל"ח חציצה].

וא"י שם בתוספתא איל המילואים אהרן ובניו כאחד. וביאר הגר"ז (תמורה ב.) דאהרן ובניו אינם בתורת שותפין אלא דהם חד בעלים ולכן סומכים בבת אחת, משא"כ שותפין שהבעלות של כ"א אינה תלויה בשל חבירו, ולכן כשר בזה אחר זה. וכ"כ בשמו במנחת אברהם על התו"כ דאהרן ובניו הוי סמיכה אחת ולכן ל"ה חציצה.

המקדש דוד (יחג, נסתפק אם סמיכת כל השותפים מעכבת. ודעת השפ"א ביומא (עד. תנוד"ה איצטריך) דלא מעכבת, [ולשי' ע"כ דהסמיכה היא חובת הגברא].

וידוי בשעת סמיכה

ביומא לו. ת"ר כיצד סומך וכו' ומתודה על חטאת עון חטאת ועל אשם עון אשם. הקרית ספר בפ"ג כ' דמקור דין וידוי בסמיכה הוא מדכתיב והתודו את חטאתם וגו' דמשמע דוידוי דברים הוי אצל הקרבן, ע"ש. ז"א דדין הוידוי הוא מהל' תשובה, ובשעת הסמיכה מקיים המ"ע דוידוי. ועי' סה"מ מ"ע עג וחינוך ססד.

אך בשם הגר"ז מובא דהוא חיוב נוסף להתודות בשעת הבאת הקרבן מלבד הוידוי שמתודה קודם כששב מחטאו [דאל"כ זבח רשעים תועבה]. וראייתו מוידוי זקנים על פר העלם דבר, דמחוייבים בוידוי זה אף אם לא הם שחטאו, הרי דהוא רק מדיני הקרבן.

ונראה לדקדק כן מל' הרמב"ם בהט"ו כיצד מתודה, אומר חטאתי וכו' וחזרתי בתשובה לפניך וזו כפרתי, הרי דכבר חזר בתשובה קודם הבאת הקרבן, וע"כ דגם התודה דהוא מחלקי התשובה.

וי"ל בזה מה שהקשו על המג"א תרז סק"ד שלא להסמך באמירת וידוי כיון שצריך לעמוד, והלא בוידוי שבקרבן היה סומך [ובכל כוחו]. ולפ"ז לק"מ ד"ל שאינו ממצות וידוי, אלא מדיני הקרבן ודוקא בזה דין התורה דא"צ עמידה.

ועי' מקדש דוד כדב (לגבי עבודת יו"כ בוידוי כה"ג על הפר) דהסמיכה היא צורך הוידוי, ולכן במקום שהוידוי מעכב גם סמיכה מעכבת.

וידוי בשלמים

נחלקו הראשונים אם יש וידוי בסמיכת שלמים, [ותליא אם באים לכפרה]. הרמב"ם בהל' מעה"ק גטו כ' ויראה לי שאינו מתודה על השלמים אבל אומר דברי שבה, וכ"כ המאירי ביומא. וכן דייק הגבור"א בתענית כג. מהגמ' ביומא לו. דהוזכרו לגבי וידוי רק חטאת אשם ועולה.

ועי' או"ש דפי' דברי שבח כמו מזמור לתודה, וכמו דמשמע במדרש שו"ט על מזמור לתודה (ק) שהוא תפלת הודיה בזמן שמביא קרבן תודה.

הרדב"ז הק' דפשיטא הוא דכיון שאין באים על חטא לא שייך וידוי. ותי' דס"ד שיתודה כדרך שאמר איוב אולי חטאו בני. והוסיף דאמנם א"צ אבל אינו איסור להתודות על השלמים, דהלואי שיתודה אדם על הספק ועל הרהור הלב וראיית העין כל היום כלו.

ז"א דלשי' הרמב"ם שלמים אינם מכפרים ולכן אין בהם וידוי, ועי' מש"ח בפר' שמיני (ז,ט) שביאר בזה דברי רש"י שלא כתב בקרבן העם שור ואיל, משום דבשלמים לא שייך סיפא דקרא "וכפר בעדם".

וכשי' הרמב"ם מצינו דאי' במדרש הגדול בפס' דשלמים (גב, ו) וסמך ידו על ראש קרבנו, מלמד שסומך בשתי ידיו בכל כוחו על ראש הבהמה ואומר עליה שירות והודאות לשם.

אבל שיטת הר"ש משאנץ בתו"כ (פ"ה ה"ד) דעל שלמים היה מתודה כמו על עולה. וזלא כהרמב"ם. ועי' תו"ת ויקרא (א,ד) שהביא פס' מפורש בדה"ב (לכב) "מזבחים זבחי שלמים ומתודים לה...".

ולשי' ע"כ דשלמים באים ג"כ לכפרה, וכ"כ העולת שלמה בזבחים ו. לדקדק מרש"י בתענית כג דס"ל דאף שלמים מכפרים, שהביאו לחוני המעגל פר הודאה להתודות עליו וסמך עליו והביאו שלמים. ועי' רש"י ערכין כא. ד"ה ממשכנים דשלמים מכפרים על עשה. [ומקור לזה בתנחומא ספ"ר תצה]. וע"ע רש"י חולין קל: ד"ה אלא. וכ"כ הדבר אברהם ח"א טו,ג לדייק מתוס' בערכין כא: (ד"ה מאי) דיש שלמים כפרה פורתא.

ומצאנו מפורש בדברי הרלב"ג בשמואל (א' פ"ג יד) דדין סמיכה על ראש השלמים הוא "להעיר שגם הם באים לכפרה".

ויעשה כמשפט

כתיב בפר' (טו,ט) ויקרב את העולה ויעשה כמשפט, ודרשו בגמ' [ביצה כ. מנחות צג:] כמשפט עולת נדבה, לימד על עולת חובה שטעונה סמיכה. ופי' המפר' דהוא מדלא כתיב כראשונה. וכי' רש"י שהיא עולת אהרן. אך שי' תוס' (ד"ה ויקרב) שנאמר על עולת ציבור כדמוכח פשטיה דקרא. ובדעת רש"י הביאו התוס' (בד"ה למד) דפי' הר"ם דנלמד באם אינו ענין לקרבנות צבור שבהם לא שייכת סמיכה ע"י אהרן דאין סמיכה אלא בבעלים תנהו ענין לקרבן אהרן. וכע"ז בשטמ"ק מנחות (עה"ג אות א') דאמנם לא נכתב במקומו דלא שייך בקרבן צבור, אלא אחר שסיים הכתוב משפטי כל העולות חזר לומר וסמך וקאי על העולה הכתובה קודם. ועי' פנ"י שפי' שי' רש"י באופן אחר. ועי' במפרשי רש"י כאן.

בנימוקי הר"ז תי' דכיון דכל ישראל הביאוה בשביל אהרן הויא כקרבן יחיד. והצל"ח כ' דהכא שייך סמיכה אף בציבור כיון שבאו לכפר על העגל וא"כ השעיר הוא שעיר ע"ז ודעת ר"ש (מנחות צב:) דיש בו סמיכה. ע"ש. ועי' מלבי"ם.

רש"י בריש פר' ויקרא (א,ד) הביא לימוד אחר שעולת חובה טעונה סמיכה, מדכתיב על ראש העולה, והוא מתו"כ. ולכא"ו הגמ' בביצה ובמנחות פליגא על התו"כ, וכ"כ המשכיל לדוד. והר"ח תי' דהלימוד מויעשה כמשפט הוא רק על עגל, ולכן צריך הלימוד דר"פ ויקרא ללמד על כבש.

נושאי הפרשיות הקרובות

תזריע מצורע - מילה
 אחרי קדושים - לפני עור
 אמור - ספירת העומר
 בהר בחוקותי - לא תרדה בפרך
 במדבר - שבט לוי
 נשא [שבועות] - מצות ת"ת

ד"ת להנ"ל [יתקבלו רק עד 700 מילים]
 אפשר להניח בתיבה שבפתח אוצה"ס בית יוסף רח' שד"ה.
 או לשלוח בדוא"ל הנ"ל.

הערות והארות לחידו"ת שבגליון
 ניתן לשלוח לדוא"ל: gal200@neto.bezeqint.net
 או בתיבת "עומקא דפרשה".
 המערכת מתיחסת לתגובות רק תחת שם מלא.
 (בפרסום התגובה אפשר להשתמש בר"ת).

תגובות

גליון לז, בענין אמירת קרבנות בנשים

בהקשר למאמרו הנפלא של הרב מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א, שמעתי שמרן הגריש"א אמר בשיעורו שנשים חייבות באמירת פר' התמיד יותר מבאמירת ברכת יוצר אור. ולשאלת אחד הלומדים היכן זה כתוב בשו"ע, ענה מרן שליט"א והיכן כתוב שאסור לאשה לברור בשבת.

הרב טוביה זיצמן

גליון לח, בענין פסח שבישלו בחמי טבריא

יש להוסיף על דברי הרב ברקלי שליט"א מ"ש הפרי יצחק ח"א סי' כ' ז"ל (בסוף התשו') ובעיקר הדבר מה שהק' דהיאך משכחת לה פסח שבישלו בחמי טבריא הא אין חמי טבריא בירושלים... תמהני מאוד על כת"ר שרוצה להביא דבר זה לגדר המציאות, וכי רב חסדא הלכה למעשה אתי לאשמעינן או מעשה שהיה, וכי בשביל שאין חמי טבריא בירושלים א"צ להשמיענו דין פסח שבישלו שלא ע"י תולדות האור... אבל באמת ר"ח נקט לדוגמא בעלמא חמי טבריא, ובאמת יוכל להיות אם יבקע מעיין אשר יזיל פלגיו מים רותחין... ואולי כאשר יבא בן דוד ותמלא הארץ דעה ויהיה עלייה לשמה, גם חמי טבריא יעברו דרך שם.

בברכת יי"ש"כ על הדברים הערוכים בטוב טעם ודעת

הרב צ. ג.

גליון לח, בשער הציון - קדש

מ"ש בשם הריא"ף שהטעם שאין מברכים על ההגדה מפני שביצ"מ שנזכר בקידוש כבר יצא יד"ח הגדה, אינו מובן מה זה מתרץ דסו"ס עדיין טעון ברכה. וגם אם נאמר דמ"מ כבר קיים את עיקר המצוה, אבל צ"ב למה א"א לברך על ה"כל המרבה לספר" שלכאורה יש עליו כל הזמן מצוה נוספת, כמו בהנחת תפילין שגם אם לא בירך קודם יברך אח"כ.

הרב א. ק.

עלון זה יוצא לע"נ

חנה בת ר' נפתלי ע"ה

לקביעת חברותא

9141217

24 שעות ביממה

דרושים חברותא

מקום הלימוד	זמן	נושא
	בוקר	
ברכפלד (גמיש)	7:00-8:00	גמרא עיון
ברכפלד	6:45-7:45	גמרא מפעל הש"ס
ברכפלד	9:00-10:00	פתוח
גמיש	9:00-12:00	דף יומי
חניכי הישיבות אוה"ח 25	12:00-13:00	דף יומי
גמיש	10:00-1:00	הלכה או"ח
גמיש	9:00-1:00	איסור והיתר (ממעונין אולי ליצור מסגרת לפי הספק עם מבחנים)
	אחה"צ	
זכרון משה	4:00-7:00	גמרא
עדיף חפציבה	4:00-7:00	הלכה
	ערב	
אזור ביה"כ המרכזי	8:30-10:00	גמרא - כעמ' ליום